

Výroční zpráva o činnosti Společnosti hospodářských a sociálních dějin ČR – vědeckého spolku, za období 2017–2018,

přednesená M. Efmertovou na zasedání Valného shromáždění SHSD ČR dne 17. 5. 2018

Výbor vědeckého spolku **Společnosti hospodářských a sociálních dějin ČR (SHSD ČR)** pracuje ve složení: předsedkyně – prof. PhDr. Marcela Efmertová, CSc.; místopředseda – PhDr. Jan Hájek, CSc.; tajemník - Ing. Jan Mikeš, Ph.D.; hospodář - doc. PhDr. Jan Štemberk, Ph.D. a dalších 7 členů výboru; předseda Kontrolní komise SHSD ČR - PhDr. Jakub Kunert, Ph.D., není podle Stanov SHSD ČR členem Výboru SHSD ČR. Ke konci roku 2017 vykážala SHSD ČR 60 individuálních a 1 kolektivního člena.

Dvěma nejvýznamnějšími akcemi SHSD ČR se v roce 2017 stal **11. sjezd českých historiků v Olomouci – profesní setkání historiček a historiků ČR a kandidatura na organizování světového kongresu IEHA-WEHC v Ostravě v roce 2021.**

SHSD ČR se stala spolupořadatelem a spolutvůrcem (vedle SH ČR a Univerzity Palackého v Olomouci) sjezdových jednání. Jedenáctý sjezd českých historiků v Olomouci – profesní setkání historiček a historiků ČR proběhl úspěšně ve dnech 13. až 15. září 2017 na půdě Palackého university v Olomouci.

Členové výboru a užšího vedení SHSD se účastnili náročných přípravných jednání tohoto sjezdu, která se v průběhu celého roku vedla mezi zástupci pořadajícího subjektu a hlavním organizátorem – výborem Sdružením historiků ČR. Přípravných jednání se účastnila M. Efmertová (jako členka přípravného výboru sjezdu spolu s prof. J. Kocianem, prof. P. Vorlem, doc. V. Ledvinkou, dr. T. Malým a doc. M. Ryantovou), a to jako řádná členka výboru SH ČR a J. Hájek v pozici zástupce SHSD ČR jako kolektivního člena ve zmíněném výboru.

V připravovaném programu sjezdu historiků dosáhla SHSD významného úspěchu, když byla pověřena organizací a zajištěním odborné náplně jedné ze tří hlavních sekcí kongresu. Sekce byla nazvána *Společnost v sítích – ekonomické, technické a sociální vazby a komunikační toky*, konala se v jedné z nejreprezentativnějších místností kongresu (zasedací síni Rektora UPOL) a časově pokryla celý půlden hlavního jednacího dne (14. 9.). V rámci této hlavní sekce byly předneseny referáty řady členů SHSD, např. M. Hlavačky, J. Hájka, L. Fasory, A.

Zářického, I. Jakubce či J. Štemberka. Příspěvek M. Efmertové byl přednesen zástupcem, neboť autorka příspěvku pobývala v zahraničí na kongresu ICOLSE 2017.

Členové SHSD se podle svých odborných zájmů účastnili také jednání některého z více než osmi desítek volných kongresových panelů. Namátkou lze zmínit např. panel P78 (*Význam sociálních sítí v moderní společnosti*), dále P31 (*Proměny „letního bydlení“ jako součást modernizačního procesu českých zemí*), panel *Češi v Austrálii a jejich kultura ve 20. století*. A panel *Češi v cizině* či poněkud kontroverzní panel P25 (*Globální perspektivy českých hospodářských a sociálních dějin*).

Struktura hlavní sekce SHSD ČR na 11. sjezdu v Olomouci:

Společnost v sítích – ekonomické, technické a sociální vazby a komunikační toky

Garanti:

Prof. PhDr. Aleš Zářický, Ph.D.

Filozofická fakulta, katedra historie, Centrum pro hospodářské a sociální dějiny, Ostravská univerzita, Ostrava

Prof. PhDr. Marcela Efmertová, CSc.

Fakulta elektrotechnická, Historická laboratoř (elektro)techniky, ČVUT v Praze

Pořadí referátů:

1. blok: Vytváření sítí a jejich význam v hospodářských a sociálních dějinách

Vytváření sociálních sítí, jejich význam a role při utváření moderní společnosti

Prof. PhDr. Aleš Zářický, Ph.D.

Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě

Prof. PhDr. Lukáš Fasora, Ph.D.

Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně

Fenomén spoření – akcelerátor či brzda sociálně-ekonomického vývoje moderní české společnosti?

PhDr. Jan Hájek, CSc.

Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě

Rodinné podnikání, metody a konceptualizace

Prof. PhDr. Milan Hlavačka, CSc.

Historický ústav AV ČR

Pauza

II. blok: Sítě a jejich projevy (vybrané příklady)

Komunikační, dopravní a cestovní síť jako podmínka moderní společnosti ve 20. století – I.

Prof. PhDr. Ivan Jakubec, CSc.

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha

Komunikační, dopravní a cestovní síť jako podmínka moderní společnosti ve 20. století – II.

Doc. JUDr. et PhDr. Jan Štemberk, Ph.D.

Vysoká škola obchodní, Praha

Století sítí v technickém světě a jejich aplikace v moderní společnosti

Prof. PhDr. Marcela Efmertová, CSc.

Fakulta elektrotechnická Českého vysokého učení technického v Praze

Technizace urbanizačních sítí – na příkladu transferu stavebních inovací

Doc. Ing. Martin Pospíšil, Ph.D.

Fakulta architektury Českého vysokého učení technického v Praze

Diskuse k hlavní sekci II.

V současné době se připravuje vydání sjezdových materiálů v samostatné publikaci výše uvedené sekce, kterou v angličtině připravuje Ostravská univerzita (*Centrum pro hospodářské a sociální dějiny* – redakce: prof. A. Zářický a dr. M. Závodná). Publikace je po druhé korektuře.

Druhým významným úkolem SHSD ČR byla rozsáhlá příprava **Bid booku pro kandidaturu ČR na organizování světového kongresu IEHA-WEHC v ČR v roce 2021** za významné podpory SH ČR, Historického ústavu AV ČR, FEL ČVUT a FF UK. Kandidujícím městem se stala Ostrava. Členové SHSD ČR a především jeho výbor se během uplynulého roku sešli celkem 11x k jednání o přípravách Bid booku. Snaha o pořádání světového kongresu IEHA-WEHC byla po předložení Bid booku SHSD ČR završena užším výběrem měst ze strany IEHA. **Pro kandidaturu kongresu v roce 2021 byla finálně vybrána - Ostrava, Paříž, Oslo.** Veškerá snaha Výboru SHSD byla korunována přítomností členky Výboru IEHA, paní **prof. Sandry Kuntz-Ficker z Brazílie**, v Ostravě v květnu 2017. Konečné jednání IEHA o volbě města pro kongres v roce 2021 se konalo na konci října 2017 v Amsterdamu, kde SHSD ČR zastupovala za budoucí pořádající instituci Univerzitu v Ostravě, paní Mgr. Michaela Závodná, Ph.D., zástupkyně ředitele CHSD a prodávající pro vědu, výzkum a

rozvoj FF OU. Nakonec podle předpokladu byla organizujícím městem zvolena Paříž. Výbor SHSD ČR však bude v úsilí o organizování světového kongresu IEHA-WEHC nadále usilovat, a to pro rok 2024.

Dalším významným krokem pro SHSD ČR se stala jeho úspěšná volba do členství **Rady vědeckých společností AV ČR** s výraznou podporou výboru RVS (doc. Hrouda a doc. J. Buriánek) a dalších dvou vědeckých společností (geografické a SH ČR), které členství SHSD ČR v RVS významně podpořily, za což jím patří naše velké poděkování (zejména prof. PhDr. Jiřímu Kocianovi, CSc., předsedovi SH ČR).

S podporou SHSD ČR je vydáván dvakrát ročně pro odbornou a poučenou veřejnost recenzovaný časopis *Hospodářské dějiny/Economic history*. Časopis měl skluz ve vydávání, který by měl být odstraněn v roce 2018 expedicí dvou mimořádných čísel – jedno bude reflektovat sjezd historiků v Olomouci a druhý bude věnován vybraným doktorským studiím. Časopis je tak významnou platformou nejen pro renomované historiky, ale i pro doktorandy hospodářských a sociálních dějin, historie techniky a příbuzných oborů.

SHSD ČR též podporuje dva doktorské programy – jeden na FF UK (Ústav hospodářských a sociálních dějin) s názvem *Moderní hospodářské a sociální dějiny* a druhý na ČVUT v Praze jako celoškolský s názvem *Historie techniky*. První může ročně přijímat 14 doktorandů, druhý 7 doktorandů. V současnosti na ÚHSD FF UK studuje cca 40 doktorandů a na ČVUT 11 doktorandů.

SHSD ČR se nadále účastní pokračujících jednání k přípravě **23. mezinárodního kongresu historických věd**, který se bude konat v roce 2020 v polské Poznani. Za SHSD ČR byl přijat kulatý stůl za předsednictví M. Efmertové (Historická laboratoř /elektro/techniky FEL ČVUT v Praze) a prof. Michela Figeaca (Université Bordeaux - Montaigne) s názvem *Les élites nobiliaires et la promotion de l'industrie en Europe des XVIIIe - XXe siècles - Aristokratické elity a jejich podpora průmyslu v Evropě v průběhu 18.-20. století*.

Členky a členové SHSD ČR se v uplynulém roce 2017 účastnili mnoha mezinárodních konferencí a podíleli se na rozsáhlé publikační činnosti – pro potřeby zprávy využívám pouze výběr z těchto aktivit:

Mezinárodní a důležité kongresy a konference:

Ringhoffer 200

Členové SHSD se podíleli na organizaci a průběhu mezinárodní vědecké konference *Ringhoffer 200*, která se konala ve dnech 24. – 28. května 2017 na zámku ve Štíříně a v NTM v Praze. Konference se zabývala širokým spektrem otázek spojených s životem a dílem jednotlivých členů zmíněné podnikatelské rodiny, s jejich ekonomickými i společenskými aktivitami, s vývojem a hodnocením celé řady ringhofferovských podniků a jejich výrobků, praktikovaným životním stylem Ringhofferů, a to vše v širokém kontextu společnosti českých zemí v průběhu zhruba půldruhého století. Z více než tří desítek přednášejících tvořili referenti z řad členů SHSD přibližně jednu třetinu (např. M. Hlavačka, P. Popelka, B. Smutný, M. Minařík, J. Geršlová, M. Hořejš, M. Efmertová, A. Doležalová, S. Herc, P. Dufek a J. Hájek).

Brixen 2017

Popelka, P., Fasora, L., Hiebl, E., Überegger, O. Raum und Region in der historischen Forschung. **Brixen**, duben 2017.

Nagoya 2017, Japonsko, ICOLSE

Efmertová, M., Mikeš, J. Lightning Protection in a Historical Context Illustrated by the Example of the Czech Lands in the 19th and the First Half of the 20th Century, ICOLSE 2017 - Nagoya, září 2017.

Publikace:

- Burešová, Jana.** Venkov a zemědělství v Československu na počátku padesátých let 20. století v kontextu „studené války“ IV. 8. kapitola. In: Venkov, rolník a válka v českých zemích a na Slovensku v moderní době. Eds. Jitka Balcarová, Eduard Kubů, Jiří Šouša. Praha, Národní zemědělské muzeum 2017, s. 329 – 335. ISBN 978-80-86874-87-6
- Efmertová, Marcela, Mikeš, Jan.** Das Phänomen der öffentlichen Beleuchtung – Die Anfänge der elektrischen Beleuchtung in den böhmischen Ländern, s. 231-265. In **Dittmann, Frank, Luxbacher, Günther (Hrsg.)**. Geschichte der elektrischen Beleuchtung. Geschichte der Elektrotechnik, Band 26, 2017, 351 Seiten, ISBN 978-3-8007-4355-1, E-Book: ISBN 978-3-8007-4356-8.

3. **Efmertová, Marcela.** Témoignage André Grelon, ses expériences tchèques et une étude de cas inspirée: les électrotechniciens František Křížík et Vladimír List, p. 205-221. In Roca Rosell, Antoni (ed.). **Ingénieurs, professions techniques et société (XVIIIe - XXe siècles). Hommage à André Grelon, Quaderns d'Història de l'Enginyeria**, vol. XV (N° spécial), 2016-2017. ISSN1135-934X
4. **Efmertová, Marcela.** Marcela. Hospodářské dějiny a bussines history ve francouzské historiografii. In Český časopis historický ČČH (The Czech Historical Review), roč. 115, 2017, č. 3, s. 756-786. ISSN 0862-6111.
5. **Efmertová, Marcela.** Uplatnění Ringhofferových elektrických vozů v českých zemích (na příkladu elektrické tratě Tábor–Bechyně). In Hlavačka, Milan (ed.). Ringhoffer 200, NTM 2018.
6. **Novotný, Jiří.** Angažmá České banky Union (Boemische Union-Bank) v textilních průmyslových oblastech na teritoriu českých zemí v letech 1919-1938, Královéhradecko, historický sborník pro poučenou veřejnost, č. 9, Hradec Králové 2017, s. 325-352.
7. **Popelka, P., Fasora, L. a Hiebl, E.** (eds.). Generationen in der Geschichte des langen 20. Jahrhunderts - methodisch-theoretische Reflexionen. Wien 2017.
8. **Popelka, P., Kubů, E., Štolleová, B.** Podnikatelé českých zemí. Pokus o historiografickou bilanci. In Český časopis historický. 2017, roč. 115, č. 3, s. 731-755.
9. **Popelka, Petr.** Die Generationen im mitteleuropäischen Familienunternehmen vor dem Ersten Weltkrieg. In: Fasora, Lukáš - Hiebl, Ewald - Popelka, Petr. Generationen in der Geschichte des langen 20. Jahrhunderts - methodisch-theoretische Reflexionen. první. vyd. Wien: Lit Verlag, 2017. s. 115-126.
10. **Štemberk, J.** Pěšky, na lyžích, na kole, lodí či autem. K dějinám československé turistiky v letech 1945 - 1968, Pelhřimov: NTP 2017, ISBN 978-80-7415-150-7, 281 s.
11. **Kubů, E., Soukup, J., Šouša, J. (eds.)**. Fenomén hospodářské krize v českých zemích 19. až počátku 21. století: cyklický vývoj ekonomiky v procesu gradující globalizace. Vydání první. Praha: Nová tiskárna Pelhřimov, 2015. 606 stran. ISBN 978-80-7464-774-1.
12. **Balcarová, Jitka, Kubů, Eduard, Šouša, Jiří (eds.)**. Venkov, rolník a válka v českých zemích a na Slovensku v moderní době. Vydání první. Praha: Národní zemědělské muzeum, s. p. o., 2017. 435 s.
13. **Kubů, E., Šouša, J.** Rozmluvy s Antonínem Švehlou a o Švehlovi. Vzpomínky agrárního diplomata Karla Mečíře. Karolinum a Národní zemědělské muzeum, Praha 2018.

Projekty – granty:

- 1) **Burešová** - projekt GA ČR sociologicko-edukačního zaměření: *Vůdci a architekti věd o výchově a jejich koncepcie univerzitního vzdělávání* (2016-2018) - tematická mikrosonda do prostředí Univerzity Palackého v Olomouci).
- 2) **Efmertová** – projekt NAKI II. – *Století informace: svět informatiky a elektrotechniky – počítačový svět v nás* (2017-2021).
- 3) **Novotný** – projekt GA ČR - reg. č. 13-280865 *Historický proces modernizace* (na příkladu Rakouského Slezska).
- 4) **Štemberk, Jakubec** – projekt GA ČR - *Pod dohledem Třetí říše*. Cestovní ruch v letech 1939 až 1945, řešitel prof. Jakubec FF UK
- 5) **Štemberk** – projekt GA ČR - "*Malé*" a "*velké*" *dějiny českého/československého cestování a cestovního ruchu*, řešitel doc. Mücke USD AV ČR

Daňová povinnost pro SHSD ČR v roce 2017 nenastala. Příjmy SHSD se v roce 2017 sestávaly pouze z členských příspěvků a darů s účelovým určením na vydání vědeckého

časopisu *Hospodářské dějiny/Economic History*. V souladu se zákonem o dani z příjmu č. 586/1992 Sb. v platném znění nevznikla SHSD povinnost podávat daňové přiznání. **Členské příspěvky (400,-Kč řádný člen, 200,-Kč senior a student, 1000,-Kč kolektivní člen)** jsou podle § 19, odst. 1, lit a) od daně u spolků osvobozeny. Dary (bezúplatný příjem) jsou u veřejně prospěšného poplatníka podle § 19b, odst. 2, lit b), bod 1 od daně též osvobozeny. SHSD splňuje vymezení veřejně prospěšného poplatníka, které je uvedeno v § 17a zákona, neboť nevykonává podnikatelskou činnost a prostředky jsou využity pro prospěšné účely např. vědecké, což i účelová vázanost na vědecký časopis splňuje. Ke dni 16. 5. 2018 je na kontě SHSD ČR celkem 58.687,- Kč.

O **webové stránky SHSD ČR** (www.shsd.fel.cvut.cz) se stará pan Ing. Jan Mikeš, Ph.D. za spolupráce pana J. Kafky. Stránky budou přinášet nejen základní informace o činnosti, organizační struktuře a stanovách SHSD ČR, ale také průběžně aktualizované informace o nových publikacích a různých akcích.

Zpracovala předsedkyně SHSD ČR, prof. Ph.D. Marcela Efmertová, CSc.,
V Praze, dne 10.5. 2018, doplňky 15.10.2018